

Predavanje tov. Stupan Milice se preloži na prihodnje zborovanje.

O reorganizaciji zborovanj se poveri odbor, da pripravi vse potrebno za prihodnje zborovanje.

Hočevar Ciril, preds. Womer Ivan, tajnik.

± JUU SRESKO DRUŠTVO V NOVEM MESTU je zborovalo 16. februarja t. l. na osnovni šoli v Novem mestu. Navzočih je bilo 67 društvenih članov, t. j. 67,6%.

Društveni predsednik se je zahvalil v uvodnih besedah tov. Zagorcu, ki zapiše nadzorniško mesto, za iskreno tovariško sodelovanje in podporo pri reševanju stanovitnih zadev, želeč mu na novem mestu obilo uspeha in zadovoljstva.

S toplimi besedami je pozdravil novonastopivšega tov. nadzornika Vizjaka z željo, da bi s harmoničnim sodelovanjem doprinesli čim več za narodno prosveto, v dobrobit naše nedeljive iskreno ljubljene domovine Jugoslavije.

Dalje se je poslovil od tovarišice Klemenčič Line, ki stopa v pokoj. Naporno delo in težke rodbinske prilike niso strle njenega vedno vedrega duha.

Tov. nadzornik Vizjak se je zahvalil za pozdrav, želeč iskrenega sodelovanja.

Tov. Zagorec se zahvali tov. predsedniku za pozdravne besede in za podporo pri izvrševanju poslova na odgovornem mestu.

Po poročilu o zborovanju društvenih predsednikov, so se obravnavali došli dopisi. Referat za »Učiteljski dom« je prevzel tov. Žukovec, za »Samopomoč učiteljskih otrok« pa tov. J. Ahačičeva. Sklene se poizkusiti z reorganizacijo zborovanj. Ustanovijo se sledeči odseki:

1. Šolsko - pedagoški in šol. uprav. — skrb za njegovo organizacijo prevzame tov. Koželj.

2. Ženski odsek — Sušnik Milena.

3. Šolsko vrtnarski — Žukovec.

4. Šolsko politični — upravni odbor.

5. Odsek za nad. šolstvo — upravni odbor.

6. Izvenšolski odsek — Tratar.

Tov. Kobal je referiral o gospodarskem dnevu. Nadvse važna zadeva je vzbudila pri članstvu veliko zanimanja, upamo da se bo naše članstvo intenzivno oprijelo svojih gospodarskih ustanov.

Tov. Kobal je referiral dalje o P. R. K., o njega početkih, nalogah in delu. Ta mladinska organizacija pridobiva čimdalje več tal, največja ovira so ji splošne neugodne gospodarske razmere.

Menard Vrečko, preds. Ivanetič Alojzij, taj.

± JUU — SRESKO DRUŠTVO ŽUŽEMBERK je zborovalo dne 9. marca 1935. v Žužemberku ob skoro polnoštevni udeležbi.

Ob razmislitvanju društvenih zadev so se napravili sledeči sklepi:

1. Bansko upravo naprošamo, naj ne črta proračunov, ki so jih sprejele šolske občine.

2. Dovoljeni prispevek za razredne tiskovine je premajhen in ne ustreza stvarnim potrebam.

3. Matični listi naj ostanejo še nadalje, toda izpopolnjeni z novimi rubrikami na podlagi šol. zakona iz l. 1929.

4. Istotako naj se obdrže »Izkazi«, ki naj se na podlagi šol. zakona izpopolnijo. Izkazi naj bi bili za osnovno šolo posebej in za višjo narodno šolo posebej.

5. Društvo »Učit. dom« naj izda za osnovno šolo poceni zemljevid, ki bi obsegal kakih 5 listov: dravsko banovino, Jugoslavijo, Balkanski polotok, Evropo in obe poluti.

6. Uradništvo naj se oprosti plačevanja kuluka.

7. Uradniki, ki ne morejo uporabljati nabavljane zadrage, naj dobe svoje vplačane deleže nazaj.

8. Bansko upravo naprošamo, naj sama razširja šole, kjer je to potreba in ne šele na prošnjo šolske občine.

9. Poizkusne šole naj se otvorijo tudi na deželi za podeželske razmere.

10. V socialni fond kralja Aleksandra se da zaenkrat iz društvene blagajne 200 Din. Čim pa bo tozadevni pravilnik izdan, bo dalo

društvo še več. Z denarjem, ki ga bo nabrala naša sekcija, naj sama razpolaga.

Nato se je vršilo lepo, vsestransko pogledano in obdelano predavanje tov. Kopričeve: »Gospodarska vzgoja na naši narodni šoli z gledišča današnjih gospodarskih razmer. Iz predavanja je razvidno, da je tov. predavatelj mnogo študiral in razmišljal o tem problemu,

zato ga je podal tako temeljito in izčrpno. Želja vseh zborovalcev je bila, da ga objavi v »Popotniku«. Tov. predsednik je izrekel tov. predavatelju za njegov trud in dobro voljo posebno zahvalo in priznanje.

Prihodnje zborovanje bo meseca maja v Ajdovcu.

Fr. Mervar, preds. Rafaela Hrovatova, taj.

Inozemsko šolstvo in učiteljstvo

Bolgarsko šolstvo

(Priobčuje Viljem Kus.)

(Dalje.)

ZGODOVINA BOLGARSKEGA ŠOLSTVA

Zgodovina bolgarskega šolstva se začneja že s svetim Klémentom Ohridskim. Ta je imel po poročilih Theofilakta tri in pol tisoč učencev v raznih provincijah kraljevstva. Sam se je aktivno udeleževal pri pouku. Med tem ko je poučeval mladino, je tudi pisal knjige. Kakor drugod v Evropi je bila tudi v bolgarskem carstvu in to tudi pod bizantinsko nadoblastjo šola v rokah meniškega stanu.

V štirinajstem stoletju je zrastle število in pomen samostanskih in cerkvenih šol.

Za časa turškega gospodstva je grški patriarh upravljal vse balkanske kristjane. Namesto starobolgarske pisave se je uporabljala grška pisava, v kolikor se je sploh bolgarsko pisalo. Domači jezik je živel samo po nekaterih samostanskih in župnijskih šolah, ki so nadomestovale v tej dobi javne šole. Razen cerkvenih šol so obstajale tudi zasebne šole, v katerih so poučevali najčesteje za druga dela nesposobne osebe, kakor je bila navada skoraj povsod. Leta 1750. je bilo 21 taka šola.

Narodna osvoboditev Bolgarije je prinesla tudi velike izpremembe v šolstvu. Prvi buditelj je bil oče Paisi, menih hilendarskega samostana. Njegovo sliko najdemo skoraj v sleherni bolgarski šoli. Paisi je napisal leta 1762. zgodovino bolgarskega naroda, carjev in svetnikov, kjer je pokazal zahajajočo slavo naroda, ki je prvi med Slovani sprejel krščanstvo, ustanovil prvo slovansko državo in prvi uporabljal lastno pisavo. Ker tedaj v Bolgariji še niso obstajale tiskarne, se je njegovo znamenito delo razširilo s prepisovanjem.

Prva javna in zadostno opremljena šola, ki jo je vodil nalašč zato pripravljen učitelj, je bila otvorena leta 1835. v Gabrovem. Do tega leta je bilo na ozemlju Bolgarije samo 189 šol, po preteku petstoletnega turškega gospodstva pa se je zvišalo to število na 1658 šol. Prve dekliške šole so bile ustanovljene leta 1857. v Stari Zagori in leta 1862. v Gabrovem. Za šolske namene so začeli graditi samostojna poslopja. Ustanavljali so se tedaj po mestih in selih šolski odbori, ki so skrbeli za laiške šole. Ze v tej dobi so oblasti skrbale za izobrazbo učiteljstva po seminarjih. Učitelji so bili seveda odvisni od šolskih odborov in so bili zelo slabo plačani. Plače so bile tedaj najčesteje v naturalijah. (Primerjaj konkordatško dobo našega učiteljstva.) Za zidanje in vzdrževanje šol so skrbeli posamezniki, cehi, ki so jih Turki imenovali »esnaf« in deloma tudi krajevni in cerkveni činitelji.

Velika težava je bila ustanavljati višje šole, kajti v tistih časih ni bilo še za to stroko uporabnih učiteljev. Šolska izobrazba in trajanje študija ni bilo povsod enako.

V osvobodeno državo (leta 1878.) je bil poklican za organizatorja bolgarskega šolstva profesor harkovske univerze Marin Drinov, po rodu Bolgar, ki je bil ustanovitelj modernega literarnega jezika svojega naroda. Drinov je prepuštil iniciativo za ustanavljanje šol starim merodajnim činiteljem, toda poskrbel je za državno nadzorstvo. Rezultat tega je bila uvedba splošne šolske obveznosti. Razen zasebnih in občinskih šol so se v tem času po potrebi gradile tudi državne šole. Čez nekaj časa je bil poklican v prosvetno ministristvo mlad dunajski docent Josip Konstantin Jireček, pisec »Zgodovine bolgarskega naroda«, ki je bil v dvajsetem letu starostnem letu imenovan za ministra prosvete ter je ta

poklic uspešno vršil dve leti. Ze v tej dobi in v naslednjih desetletjih so sodelovali na bolgarskih šolah tudi češki profesorji, katerih dela se Bolgari še dandanes hvaležno spominjajo.

Elementarna šola je bila v prvih začetkih triletna, od leta 1880. dalje pa štiriletna. Tudi gimnazijski pouk je bil ponekod trileten, drugod po petleten. Ze leta 1884. je bila v Bolgariji ustanovljena prva dekliška gimnazija, ki je bila ena izmed prvih na Balkanu. V manjšem obsegu se je razvijalo bolgarsko šolstvo tudi v onih provincijah, ki so ostale še nadalje pod turškim gospodstvom.

Zelo ugoden preobrat v šolski organizaciji je nastal po združitvi obeh dežel v kraljevino torej leta 1885. Ze po šestih letih, 14. decembra 1891. je bil izdan šolski zakon, ki je razveljavil avtonomijo posameznih šol in vse šole so prišle pod upravo ministristva prosvete. Leta 1888. je bil otvoren prvi jezikovno-historični oddelek »višjih pedagoških tečajev« za izobrazbo srednješolskih učiteljev, naslednjega leta je bil ustanovljen matematično-prirodoslovesni in po preteku naslednjih treh let so otvorili pravni oddelek. Vse te šole so bile oznanjevalci sofiske univerze, ki je bila ustanovljena z zakonom leta 1903.

Vse navedene kulturne težnje so bile nekaka predpriprava za velikopotezni šolski zakon, ki je izšel leta 1909. in je obsegal enotno šolsko organizacijo. Otroški vrtci so vzgajali mladino od 4. do 7. leta, šole prve stopnje od 7. do 11. leta, progimnazije od 11. do 14. leta, petletne gimnazije, strokovne šole in končno visokošolski zavodi, posebno pa tudi izpopolnjevalni pedagoški tečaji, ki so se kasneje imenovali »višji pedagoški tečaji« ter univerze. V tem šolskem sistemu je bila obvezna le štiriletna šola prve stopnje. Učenci, ki niso mogli posesti progimnazij, so lahko šli v nadaljevalne tečaje.

Po svetovni vojni pa so nastale v bolgarskem šolstvu naslednje važne izpremembe:

1. Šolska obveznost se je razširila do končnega 14. starostnega leta. V krajih, kjer ni progimnazij, a šteje četrti razred šole prve stopnje več kakor 20 učencev, je treba progimnazijo ustanoviti.

2. Na univerzah so nastale izpremembe v tem, da so jim bile dodane nekatere nove fakultete.

3. Poprej so bili šolski upravitelji na šolah prve stopnje izvoljeni od učiteljskega zbora, sedaj pa jih imenujejo šolski nadzorniki.

BOLGARSKO ŠOLSTVO V LUČI STATISTIKE

V zgodovinskem delu bolgarskega šolstva sem orisal hitro rast tega šolstva tja do konca svetovne vojne. Ako premislimo, da je ljudem, ki so se rodili na dan narodnega osvobodjenja torej po končanem pustošenju turškega režima, komaj 55 let, ako vidimo živo azijsko tradicijo po starih hišah, in ako opazujemo vedenje nekaterih delov prebivalstva v življenjskih in družabnih detajlih, se ne moremo dovolj načuditi velikim žrtvam in zmožnostim graditeljev bolgarskega šolstva.

V šolskem letu 1922/23. je bilo v Bolgariji 38 otroških vrtcev s 1715 otroki in z 38 učiteljicami. Leta 1931/32. pa je bilo že 166 šol te vrste z 8803 otroki in 191 učiteljicami, tako, da se je število otroških vrtcev v devetih letih podvojilo. Tudi njihova kvaliteta se je z uvedbo Montessorijeve in Decrolyjeve metode zelo izboljšala.

Osnovnih šol je bilo v šolskem letu 1922/1923. skupaj 3719. V tem številu ni všteti

400 šol, ki so bile združene s progimnazijami. V šolskem letu 1931/32 pa je teh šol že 4631. Število učencev je bilo poprej 521.942, število učiteljev s progimnazijskimi vred pa 13.155. Devet let pozneje je bilo 645.305 učencev in 16.378 učiteljev ne všteti progimnazijskega učiteljstva.

Veliko bolj pa so se v tej dobi razcvetele progimnazije, katerih je bilo leta 1922. samo 1202. Devet let pozneje pa je to število naraslo na 1643 zavodov s 6074 učitelji.

Tudi šolski obisk se neprestano izboljšuje. Na podlagi statistike je bilo leta 1928. — 703.872 šoloobveznih otrok, katerih starost je nihala med 7 in 14 letom. Izmed teh je obiskovalo šole le 631.249 učencev, tako, da je armada 72.623 (na deželi 67.807, v mestih pa 4876) učencev bila brez pouka. Na 100 prebivalcev je bilo 13 šoloobveznih otrok, izmed katerih jih je na deželi hodilo v šole samo 11. Iz tega je razvidno, da je bil šolski obisk na deželi 89%, v mestih pa 96%.

Posebno mnogo otrok ne prihaja v šole iz drugo - narodnih občin, kajti zasebne turške, grške, židovske ali armenske šole, še daleč ne ustrezajo zadevnim predpisom. Na ta slabi obisk učinkuje tudi analfabetizem staršev, ki sploh nimajo smisla, da zapopadejo pomen izobrazbe.

Leta 1922 je bilo 34 popolnih gimnazij (14 deških, 10 dekliških in 10 mešanih) in 127 triletnih »znanstvenih šol«. Srednje šole je obiskovalo 33.666 dijakov, katere je poučevalo 1933 učiteljev. Leta 1931 je bilo 89 šol III. stopnje s 33.243 učenci in s 1595 učitelji. — Razen tega je bilo 152 nadaljevalnih šol z 8332 učenci in 596 učitelji. Leta 1922 je bila ena srednja šola za 28.273 prebivalcev. Z ozirom na majhno državo, je število učiteljskih gimnazij jako veliko ter ga skušajo sedaj tudi omejiti. Leta 1922 je bilo 17 učiteljskih gimnazij, izmed katerih sta bili dve moški, 4 ženske, ostale pa mešane. Leta 1931. jih je bilo 13 s 7027 rojenci, katere je poučevalo 596 učiteljev. Navedeno število učiteljskih kandidatov je za razmere bratske Bolgarije previsoko in pelje k nezaposlenosti učiteljstva. Razen tega pa obstoja še mnogo nezadostno kvalificiranih učiteljev.

Visokih šol je bilo leta 1931 šest z okroglo 10.000 dijakov in 598 profesorji. Iz tega je razvidno, da narod v veliki meri hrepeni po akademski izobrazbi. Mogoče se da tolmačiti to veliko število dijakov na visokih šolah tudi z brezposelnostjo absolventov srednjih šol. Evropski študijski liberalizem na visokih šolah dopušča vse možnosti.

Prospekti bolgarskega šolstva.

Živo gibanje v pedagoški teoriji, politična živahnost, ki se javlja v odkritosrčnem prizadevanju po resnični demokratizaciji šolstva, in pogum za nekompromisno rešitev vseh problemov, ki izvirajo iz iskrenosti bolgarskega človeka napram življenjskim vprašanjem, silijo pedagoške voditelje, da zopet in zopet upoštevajo prilagoditev šole novim idejnim smericam. Devet let po izdaji bolgarskega šolskega zakona se že vršijo poizkusi za novo organizacijo šolstva. Nov predlog šolskega zakona je izdelal »Visoki svet za javen pouk« ob udeležbi zastopnikov strokovnih organizacij in znanstvenih delavcev.

Predlog zakona zadeva na podlagi bolgarske tradicije vse šolstvo, ki spada v resor ministristva prosvete. Poleg moderne organizacije šolstva vsebuje zakon tudi članek o obvezni organizaciji javnih knjižnic.

V naslednjem navajam le nekaj pregled šolstva in temeljne določbe novega šolskega zakona.

Otroška učilišča.

Otroci začnejo obiskovati otroške vrtce že z izpopolnjenim četrtem letom. Pouk je dvoleten. Po sedanjem zakonu pa smejo obiskovati otroška učilišča le otroci, ki so izpolnili peto leto.

Občine, ki imajo več kot 5000 prebivalcev so dolžne ustanoviti otroške vrtce. Dolej je zadostovalo za učiteljico teh šol absolviranje tečaja pri pedagoških akademijah. Novi šolski zakon pa zahteva da kandidatinja absolvirata gimnazijo in institut za vzgojo otroških zabavlj.

(Se nadaljuje.)

Poljoprivredna karta kraljevine Jugoslavije

je pravkar izšla v merilu 1 : 500.000 v velikosti 160 × 180 cm. Na tej karti je označena naša država v njeni administrativni razdelitvi na banovine. Na njej so zabeležene najvažnejše proge železniške, vodne in avijonske, vse reke, vsa važnejša mesta in trgi, zgodovinske in kulturne znamenitosti, samostani in prosvetne ustanove, posebno pa pridobitvene ustanove (industrija). V tehničnem pogledu predstavlja ta karta rezultate, ki do sedaj pri nas še niso doseženi. Izdelana je v desetih barvah ter Vam nudi najpopolnejši pregled.

Nalepljena na platno s palicami velja 350 Din.

UČITELJSKA TISKARNA • LJUBLJANA

registрована zadruga z omejeno zavezo

Frančiškanska ulica 6

podružnica: Maribor, palača Banovinske hranilnice

MALI OGLASI

Mali oglasi, ki služijo v posredovalne in socialne namene občinstva, vsaka beseda 50 par. Najmanjši znesek Din 5.—

FR. P. ZAJEC
izpravlja optik
Ljubljana, Stari trg 8

priporoča: naočnike, ščipalnice, barometre, toplovere, risalno orodje, mikroskope, foto-aparate itd. Velika zaloga raznih ur, zlatnine in srebrnine. Cenik brezplačno.

KDOR OGLAŠUJE
TA NAPREDUJE!

Za pomladansko sezono se priporoča modni atelje

M. CASERMAN v LJUBLJANI

Šmartinska cesta št. 9

v prvovrstno izdelavo vsakovrstnih oblek, plaščev itd. po najnižjih cenah in najmodernejšem kroju

UGODNOST!

Damske galoše Din 70
Moške galoše Din 75
Damski snežni čevlji Din 100
Moški snežni čevlji Din 110

ANTON KRISPER, LJUBLJANA

MESTNI TRG 26 • STRITARJEVA ULICA 3